

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПЕРЕМІЩЕНЬ КРУКІВ (*CORVUS CORAX*) НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

С.П. Прокопенко

Українське товариство охорони птахів; а/с 33, м. Київ, 01103, Україна
Ukrainian Society for the Protection of Birds; PO Box 33, Kyiv, 01103, Ukraine

Observations of Rooks (*Corvus corax*) movements in the Far East of Russia. - S.P. Prokopenko. - Berkut. 29 (1-2). 2020. - Migration of Rooks of the subspecies *C. c. kamtschaticus* in three points of Magadan region and Kamchatka peninsula are described. We observed the birds in October of 2000 and 2002 and in December of 2018. Number of Rooks fluctuated from 4 to 277 individuals per day of counts. [Ukrainian].

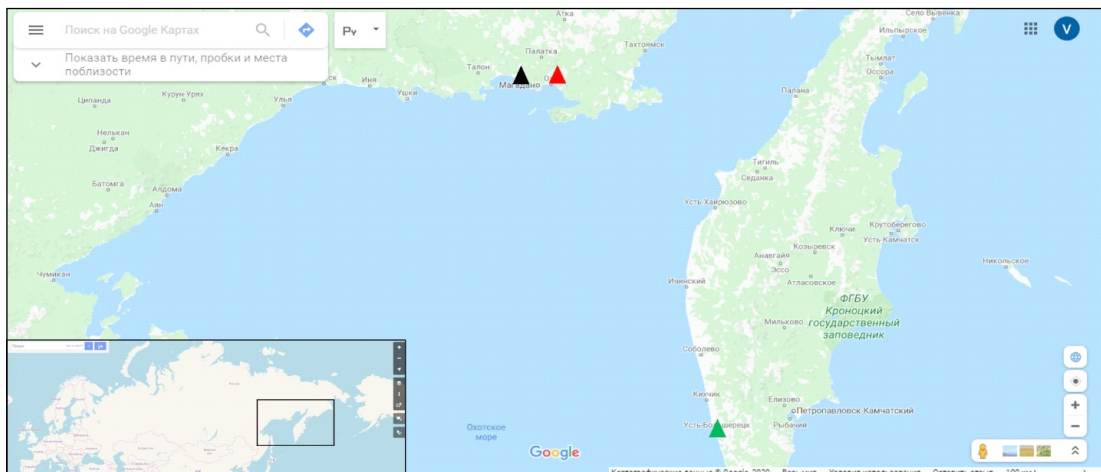
Key words: migration, number, weather.

Описані міграції круків підвиду *C. c. kamtschaticus* у трьох пунктах Магаданської області та Камчатського краю. Спостереження ми проводили в жовтні 2000 і 2002 рр. та у грудні 2018 р. Кількість круків коливалася від 4 до 277 за день обліків.

Ключові слова: міграція, чисельність, погода.

Крук (*Corvus corax*) є видом, ареал якого охоплює майже всю Північну півкюлю. На Далекому Сході Росії він представлений сибірським підвидом *C. c. kamtschaticus*, поширеним від басейну р. Лена та оз. Байкал до східного узбережжя материка. Деякі популяції круків, що належать до європейського підвиду *C. c. corax*, ведуть кочовий спосіб життя, проте сибірський підвид – переважно осілий, який здійснює тільки невеликі кочівлі до людських помешкань або до місць, де є їжа (Рустамов, 1954; Портенко, 1972). Така форма поведінки цікава з точки зору адаптивності, адже вона свідчить про можливість вибору різних стратегій: або охороняти свою територію, або гуртуватися разом у пошуках

більш сприятливих кормових умов. Вочевидь, така пластичність виду має велике значення для існування в досить суворих умовах Далекого Сходу. Тому дані, які б доповнювали відомості щодо таких скупчень та переміщень круків, є важливими для науки. Узагальненню спостережень за переміщенням круків і присвячена наша стаття.

Розміщення пунктів спостереження переміщень круків на Далекому Сході Росії.

Чорний трикутник – с. Армань Магаданської області, червоний трикутник – с. Ола Магаданської області, зелений трикутник – с. Октябрське Камчатського краю.

Points of observation of Rooks movements in the Far East of Russia.

Black triangle – Arman village in Magadan region, red triangle – Ola village in Magadan region, green triangle – Otyabrske village in Kamchatka kraï.

Результати спостережень за переміщеннями круків
Results of observations of Rooks movements

Дата Data	Швидкість вітру, м/с Wind speed, m/s	Чисельність птахів, ос. Number of birds, ind	Висота переміщень, м Height of movements, m
с. Армань/Arman			
9.10.2000	8	6	200
10.10.2000	5	20	50
11.10.2000	10	12	5
15.10.2000	5	8	30
23.10.2000	10	4	2
24.10.2000	3	21	20
25.10.2000	8	46	30
Загалом/total		117	
с. Ола/Ola			
2.10.2002	2	36	50
4.10.2002	5	5	10
7.10.2002	3	13	10
9.10.2002	3	19	20
10.10.2002	5	12	20
24.10.2002	2	10	30
25.10.2002	2	44	50
26.10.2002	2	17	20
27.10.2002	3	70	20
28.10.2002	3	29	20
29.10.2002	5	22	20
30.10.2002	2	29	20
Загалом/total		306	
с. Октябрське/Octyabrskoe			
9.12.2018	8	277	20
10.12.2018	5	39	20
12.12.2018	5	52	30
13.12.2018	7	8	5
15.12.2018	5	32	5
16.12.2018	2	27	2
17.12.2018	1	60	5
20.12.2018	5	43	10
22.12.2018	5	205	3
Загалом/total		743	

Матеріал і методика

Матеріал був зібраний на трьох ділянках, розташованих у Магаданській області та Камчатському краї (рис.). У Магаданській області спостереження проводили 9–25.10.2000 р. біля с. Армань. Під час обліків температура повітря коливалась у діапазоні $-5...-12^{\circ}\text{C}$ при переважно північному напрямку вітру. Друге місце досліджень у цій же області знаходилося біля с. Ола, де спостереження проводили 2–30.10.2002 р. У період обліків тут температура сягала позначки -15°C , вітер також був північний. У Камчатському краї обліки круків проводили 9–22.12.2018

р. неподалік від с. Октябрське Усть-Большерецького району. Температура коливалась у межах $-11...-23^{\circ}\text{C}$, північно-східний вітер. Під час спостережень ми оцінювали швидкість вітру, висоту та напрямок переміщень птахів.

Результати та обговорення

Під час спостережень на одному пункті ми нараховували від 117 до 743 круків за сезон (табл.). Загалом відмічалася значна варіабельність кількості особин, які перетинали пункти спостережень – від 4 до 277. На одному пункті коливання складали: від 4 до 46 особин за день обліків біля с. Армань, від 5 до 70 ос. – біля с. Ола та від 8 до 277 – на Камчатському п-ові. На Камчатці загальна кількість особин, які переміщувалися, була вищою, ніж на материкових ділянках, імовірно через більшу кількість птахів, які мешкають тут.

На материкових ділянках птахи рухались у західному напрямку вздовж берега Охотського моря або у двокілометровому коридорі, іноді сідали біля загиблих тварин. Круки летіли групами, ймовірно тримаючись виводками.

ЛІТЕРАТУРА

- Портенко Л.А. (1972): Птицы Чукотского полуострова и острова Врангеля. Л.: Наука. 1: 1-423.
Рустамов А.К. (1954): Ворон. - Птицы Советского Союза. М.: Советская наука. 5: 15-24.